

Književne novosti

Spomenica Miroslavu Vilharju. V Ljubljani 1906. Izdal in založil „Odbor za Vilharjev spomenik“. Natisnila „Narodna tiskarna“. Jako primerna publikacija v proslavo zaslužnemu pesniku in rodoljubu, kateremu so pred kratkim postavili spomenik v Postojni! Knjižica obsega spis „Miroslav Vilhar“, v katerem nam podaje gospod dr. Jos. Tominšek istotako natančen životopis našega pesnika kakor izborna oceno njegovega pisateljskega in rodoljubnega delovanja, potem pa „Venec izbranih Vilharjevih pesmi“, katere je s srečno roko izbral in uredil gospod Ant. Aškerc. Upati je, da se vsa zaloga knjižice hitro razpeča, tem bolj, ker se ima iz čistega dobička pokriti del stroškov za Vilharjev spomenik.

O krajnih imenih boroveljskega sodnega okraja v dolnjem Rožu na Koroškem razpravlja v zadnjem letnem poročilu celovške gimnazije g. prof. Ivan Scheinigg. Otvoritev karavanške železnice je dala nekako povod za to razpravo, češ da bi letoviščniki in turisti, ki bodo poslej mnogoštevilneje dohajali v te kraje, ne le s telesnimi očmi ogledovali in občudovali pokrajinske krasote Korotana, ampak da bi tudi razumeli pomene krajnih imen, kolikor jih je sploh mogoče dognati in razložiti, da bi zmiselno in z razumom uživali razgled po lepem Rožu. Kot sin Rožne doline je poklonil razpravljalatelj povodom otvoritve nove železniške proge svoji ožji domovini za spominsko darilo razlago imen teh krajev — in s tem ustregel vsem, ki se zanimajo za toponomastične študije.

Razlaganje krajevnih imen je sicer pri nas zelo zaostalo. Razen Miklošičevega splošnega dela imamo le malo v to stroko spadajočega. Med preiskovalci na drobno moramo v prvi vrsti omeniti Štreklja (za Štajersko) in Scheinigga (za Koroško). Naša zaostalost je pa razumljiva, če pomislimo, da je treba za take študije pred vsem sistematično in kritično sestavljenih podatkov iz starih listin, da se iz njih nekako razbere zgodovinski razvoj in postanek vsakega krajnega imena iz prvotne njegove oblike. Za Štajersko je tako delo sestavil Zahn z naslovom „Ortsnamenbuch der Steiermark im Mittelalter“, za Koroško izide v kratkem „Ortsregister“ v zadnjem zvezku Jakschevih „Monumenta ducatus Carinthiae“, a za Kranjsko je najti nekaj gradiva pri Schumiju v kazalnih njegovih publikacij „Archiv für Heimatskunde“ in „Urkunden und Regestenbuch“. — Na podlagi starih listinskih oblik krajevnih imen izkombinira jezikoslovec pravilno razlago, oziroma pomen sicer nerazumljivega imena. Vsaka razlaga se mu niti pri takem metodičnem postopanju morda ne posreči in čestokrat se mora zadovoljiti le z nekolikšnimi uspehi. A metoda je pri takih študijah potrebna.

Kako važna in aktualnega pomena so krajnoimenska raziskavanja, je razvidno, če pomislimo, kako se od vseh strani pojavljajo poskusi, izriniti slovenska krajna imena iz javnosti, kako se vse prizadeva utajiti jih ali pa spačiti in jim pobrazdati jasnost narodnega značaja slovenskega. Zavednost, oprta na znanstveno razumnost, je najpotrebnejše orožje, če hočemo z uspehom braniti na tem poprišču, kar je naše. Kar pa ni, pa vsekdar radi priznajmo za tuje, kajti trezna poštenost in resnicoljubnost morata v znanstvu več veljati nego drzni šovinizem — in kar po pravici grajamo pri drugih, tega se moramo sami prav skrbno ogibati. O važnosti Scheinigrove